

Asociația pentru Politică Externă, împreună cu Friedrich-Ebert-Stiftung, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • FEBRUARIE 2020 • NR.2 (168)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Sorina Ștefârță, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

1. Alexandru Jizdan, președinte al Comisiei parlamentare securitate națională, apărare și ordine publică: „Astăzi, cel mai periculos lucru este că în instituțiile statului lucrează oameni slabi și profesional, și ca spirit”
2. Editorial de Mădălin Necșuțu, reporter BalkanInsight.com: „Transnistria, în continuare un focar de instabilitate internă și regională”
3. Viorel Cibotaru, director al IESP: „Tentativele voalate de a rescrie istoria în subiectul conflictului transnistrean schimbă completamente și paradigma statului Republica Moldova”
4. Opinia expertului. Oleg Serebrian: „Greu de spus când se va dezlega definitiv acest nod gordian - problema transnistreană”

Importante, pe scurt

După o pauză de doi ani, Președintele Igor Dodon a revenit, la începutul lunii martie, la Bruxelles. În cadrul vizitei de lucru întreprinsă în capitala belgiană, el a promis că Republica

Moldova va continua să implementeze Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană, menționând că țara noastră contează pe cooperarea cu UE în procesul de consolidare a instituțiilor democratice. În context, șeful statului s-a angajat să continue combaterea corupției, reforma justiției și elucidarea „furtului miliardului”. Totodată, Igor Dodon și-a reiterat teza privind politica externă „echilibrată, între Est și Vest”, pe care ar trebui să o promoveze în Chișinău, iar la întrevvedere cu Jens Stoltenberg, Secretarul General al NATO, a revenit la ideea de „neutralitate permanentă”. „Am reiterat că statutul constituțional de neutralitate permanentă și politica externă echilibrată rămân o prioritate și intenționăm să obținem recunoașterea la nivel internațional a statutului constituțional de neutralitate permanentă a țării noastre”, a precizat el.

Vizita Președintelui la Bruxelles a fost anticipată de cea a ministrului de Afaceri Externe și Integrării Europene, Aureliu Ciocoi. În cadrul căreia a fost abordată evoluția relațiilor RM-UE, precum și situația de securitate în regiune. Astfel, în discuția cu Dragoș Tudorache, care e și Raportorul Parlamentului European pentru Republica Moldova, au fost punctate realizările pe domeniul Acordului de Asociere, iar Petras Auštrevičius, Raportorul pentru Parteneriatul Estic, a subliniat importanța consolidării cooperării statelor partenere pe dimensiunea de securitate, de comunicare strategică și de combatere a amenințărilor hibride. Pe agenda lui Aureliu Ciocoi s-a aflat și cooperarea cu NATO, subiect abordat cu Secretarul General adjunct al Alianței, Mircea Geoană. Printre priorități se numără elaborarea unui nou Plan Individual de Acțiune al Parteneriatului (IPAP), Pachetul de Asistență NATO pentru consolidarea capacităților de apărare și securitate ale țării noastre, proiectele din cadrul Programului „Știință pentru Pace și Securitate”, cooperarea în combaterea noilor amenințări la adresa securității, dar și promovarea activităților de diplomatie publică.

„UE va continua să sprijine condiționat Republica Moldova”, a declarat, la Chișinău, directorul general adjunct pentru Europa și Asia Centrală în cadrul Serviciului European de

Acțiune Externă, Luc Pierre Degigne, la finalul reuniunii a cincea a Comitetului de Asociere RM-UE. Potrivit lui, asistența europeană va depinde de felul în care Chișinău va respecta legile și standardele democratice. „Partenerii europeni vor acționa exacte în investigarea fraudei bancare, vor să vadă rezultate în lupta împotriva corupției și reforme în justiție”, a menționat oficialul. Luc Pierre Degigne a mai discutat cu autoritățile moldovenești despre necesitatea respectării statului de drept, asigurarea pluralismului mass-media și adoptarea legii privind „laundromatul rusesc”. El s-a arătat nemulțumit și de faptul că persoanele care au primit cetățenia Republicii Moldova prin Programul „Cetățenie prin Investiție” rămân anonime. La rândul lor, autoritățile Republicii Moldova i-au vorbit oficialului european despre importanța impulsivității cooperării dintre Republica Moldova și UE, au reiterat angajamentul de a respecta recomandările organizațiilor internaționale precum OSCE și Comisia de la Veneția, și au promis să desfășoare consultări publice extinse pe marginea proiectelor de importanță majoră.

Spre cine zboară „buzduganul transnistrean”?

2 martie 2020, Chișinău. Veteranii Războiului de pe Nistru, gata să ia cu asalt clădirea Guvernului

Foto: Jurnal TV

Sorina Ștefârță

De 28 de ani încoace, începutul primăverii se identifică în Republica Moldova și cu declanșarea, în 1992, a Războiului de pe Nistru, iar ziua de 2 martie este una în care ne amintim de acele tragice evenimente și de oamenii care au ieșit - iar unii dintre ei au și murit - pentru a apăra integritatea

teritorială a Republicii Moldova. A fost un punct de cotitură de care, în aceeași 28 de ani, au ținut cont toate guvernările ce s-au perindat la conducerea acestei țări - fie de stânga, fie de dreapta, fie având ochii țintiți spre Est, fie spre Vest... O traumă istorică a cărei legitimitate, dată fiind durerea pe care o

comportă, niciun politician nu a îndrăznit să o pună la îndoială. Indiferent ce gândeau de facto acești politicieni.

Primăvara lui 2020 a adus o nouă, dacă-i putem spune așa, abordare a acestor zile de comemorare. La 2 martie, sute de veterani de război au participat

► la un miting care s-a lăsat cu altercații în fața Guvernului, participanții la eveniment cerând demisia Cabinetului de Miniștri și a președintelui Republicii Moldova. „Noi nu cedăm”!, „Dodon la pușcărie!”, „Jos trădătorii!”, iată doar câteva dintre lozincile scandate de veteranii de război, care s-au arătat indignați de recente declarații ale ministrului Afacerilor Externe referitoare la participarea Federației Ruse în conflictul de pe Nistru. Și anume, oficialul a menționat că „armata rusă a intervenit pe teritoriul Republicii Moldova pentru a opri vărsarea de sânge”.

Chiar dacă, ulterior, ministrul Aureliu Ciocoi a spus că fost înțeles greșit, chiar dacă a prezentat scuze grupului parlamentar al PDM, care i-a cerut explicații, veteranii de la Nistru par să nu se fi mulțumit cu aceste explicații. Astfel încât comemorarea zilei de 2 martie 2020 a evoluat rapid într-un protest și era cât pe ce să degradeze în dezordine și violențe. A fost blocată circulația în centrul Chișinăului, iar, odată ajuns pe scările Executivului, unul dintre protestatari a spart ușa de sticlă a clădirii cu un buzdugan de lemn. Un buzdugan ce a devenit, rapid, simbol și în care mulți au văzut o soluție pentru numeroasele probleme ale țării. Și pentru că temutul Coronavirus încă nu se prezentase la controlul de frontieră, politicienii nu au ratat șansa de a se lansa în acuzații reciproce...

„Nu este prima dată când unii politicieni (acum fugari) au manipulat nevoile și supărările veteranilor, pentru a ciocni violent diferite tabere, a comite acțiuni potrivite ordinii sociale, a statului și a cetățenilor”, a declarat Președintele Igor Dodon. „Guvernarea ipocrită a transformat evenimentul de comemorare în unul de propagandă. După trei decenii, armata rusă este în continuare pe teritoriul țării noastre, iar ceea ce se numește conflict transnistrean a devenit un business murdar, cu implicarea politicienilor corupți de pe ambele maluri ale Nistrului”, a ripostat la rândul ei Maia Sandu, lidera Partidului Acțiune și Solidaritate.

Și chiar dacă, în aceeași zi, Prim-ministrul Ion Chicu a convocat o ședință cu participarea veteranilor, este clar că bomba nu a fost dezamorsată de tot. Chiar dacă Guvernul a promis alocarea suplimentară a 10,65 de milioane de lei pentru tratamentul balneo-sanatorial al veteranilor și creșterea de la 100 la 300 de lei a indemnizației lor lunare, plus asigurarea medicală a celor neangajați în câmpul muncii, e clar că „buzduganul transnistrean” doar a fost trecut, pentru o vreme, în stand-by. În ce capete va zbura și pe care le va da jos, urmează să vedem.

Explicația e simplă: această categorie de oameni, care a dat dovadă, poate, de cel mai mare sacrificiu în istoria contemporană a Republicii Moldova, rămâne în continuare printre cele mai defavorizate și material, și moral. Iar conflictul transnistrean rămâne, în continuare, o nebuloasă în contextul politic regional. O dovedesc și protagoniștii acestei ediții a Buletinului informativ. Lectură plăcută!

Astăzi, cel mai periculos lucru este că în instituțiile statului lucrează oameni slabi și profesional, și ca spirit

Alexandru Jizdan, președinte al Comisiei parlamentare securitate națională, apărare și ordine publică, Secretar General al Partidului Democrat din Moldova

Pentru că, în Republica Moldova, primăvara înseamnă și readucerea problemei transnistrene pe agendă, comemorarea zilei de 2 martie a servit drept punct de pornire și pentru discuția cu Alexandru Jizdan - general, deputat, șef de comisie parlamentară și unul dintre liderii actualului PDM. Provocările de securitate locale și regionale, evoluțiile politice de la început de an și nevoia unei purificări partinice înainte de o nouă alianță politică - despre toate acestea, citiți mai jos.

■ **Domnule Jizdan, pentru că acest interviu se întâmplă imediat după protestul veteranilor Războiului din 1992 de la Nistru, vă rog să îmi spuneți cum apreciați cele produse ieri în centrul Chișinăului și ce deznodământ vedeți în continuare?**

■ Înainte de toate, cred că trebuie să ne întrebăm de ce ies oamenii în stradă. Căci evenimentele pot fi înțelese atunci când înțelegem și cauzele ce le-au declanșat... Eu am ascultat atent declarațiile de ieri ale protestatarilor - majoritatea spuneau că revolta lor nu este generată de lipsa banilor sau de niște mofturi, ci de faptul că nu sunt auziți în tot acești 28 de ani. Tocmai de aceea, am convingerea fermă că, dacă problema veteranilor se va afla pe agenda Guvernului, dar și pe cea parlamentară permanent, nu doar cu ocazia unor date speciale, acești oameni - concetățenii noștri - nu vor mai avea motive să protesteze. Și nu e vorba doar de componenta socială, care bineînțeles că este importantă, ci de atitudinea generală a statului, de atenția pe care le-o acordăm. Cum organizăm noi comemorările de 2 martie, 15 februarie sau 21 septembrie, când se marchează Ziua Păcii? Cum implicăm acești oameni în viața societății? Care sunt activitățile patriotice în care le solicităm participarea? Să îmi spună cineva dintre demnitari, acum, câți cavaleri ai Ordinului Ștefan cel Mare mai avem în viață!.. Am făcut oare vreun film despre ei? Le-am dedicat vreo carte? Avem vreun film cu acești oameni cât timp ei mai sunt în viață? Cred că neglijența și uitarea stau la baza acestor proteste, deci oamenii au dreptul să fie supărați.

Ministrul Ciocoi trebuie să își dea demisia

■ **Și totuși, ar fi o explicație prea simplistă...**

■ Este adevărat, alături de neglijență au existat și o serie de greșeli, inclusiv

la nivel de declarații politice, cum a fost cea făcută de Aureliu Ciocoi, ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene. Cred că el trebuie să își dea demisia pentru aceasta. Da, noi am vorbit cu el la fracțiunea parlamentară a PD, el și-a cerut scuze pentru această gafă, dar i-am spus-o și personal: scuzele trebuie prezentate veteranilor, nu politicianilor. Pentru noi a fost important să vedem în ce măsură spusele sale sunt „gafă” și care este viziunea lui cu privire la politica externă a țării. Dl Ciocoi ne-a dat asigurări că Externele promovează, în continuare, o politică pro-europeană, iar pentru gafa comisă și-a cerut scuze. Pentru noi a fost suficient - să ne convingem că nu deviem de la valorile noastre și că Premierul Chicu nu-și încalcă promisiunea făcută atunci când a venit în fața noastră și ne-a cerut să susținem acest Guvern, și anume, că nu vor devia de la lucrurile bune și utile, pe care le-am realizat noi.

■ **Cum vedeți problema transnistreană astăzi și ce șanse de reintegrare avem? Vă întreb și în calitate de fost ministru de Interne, și în cea de președinte de comisie parlamentară, și ca om care - așa spune povestea, cel puțin - ați ales să mergeți la Academia de Poliție tocmai fiind marcat de evenimentele de acum 28 de ani...**

■ Aș zice că este un conflict înghețat inclusiv la nivelul percepției cetățenilor de rând. Încercați să faceți un experiment și să calculați de câte ori ați auzit, într-o săptămână, ca oamenii să vorbească despre Transnistria!.. Aici este răspunsul la întrebare: pe nimeni nu preocupă. Avem un viceprim-ministru pentru Reintegrare, încă vreo doi-trei funcționari ce au în vizor acest dosar, în rest, e un subiect ce nu interesează. Dacă l-am discuta mai intens, cred că și soluția s-ar găsi mai repede.

■ **Sunteți președinte de comisie parlamentară, deci, ar trebui să aveți și pârgii prin care să readuceți**

acest subiect de la coada priorităților oamenilor, așa cum apare el în sondajele de opinie, în capul acestui top.

■ Faptul că în sondaje problema Transnistriei este printre ultimele vorbește despre gradul nostru de patriotism. Din păcate, da, astăzi mai mult de interesează burta, decât acest teritoriu... În același timp, consider că este dovada unui patriotism fals atunci când unii deputați apar cu declarații tari doar în briefinguri, după care nu îi mai auzi anul întreg. Nu e suficient să ne batem în declarații doar de 2 martie... În ceea ce privește Comisia securitatea națională, acest subiect este unul constant pe agenda noastră și vom munci pentru a contribui la identificarea unor soluții. Chiar dacă este greu, căci Republica Moldova este o țară și mică, și fără greutate politică. Personal, fiind și președinte al Delegației GUAAM, abordez subiectul și cu colegii din Ucraina, Georgia, Armenia sau Azerbaidjan. Toate aceste state post-sovietice au conflicte înghețate - fie Donbass, fie Abhazia, Osetia sau Karabahul de Munte - și folosim această platformă pentru a face schimb de idei. În plus, nu trebuie să uităm că în țara vecină are loc un război care, deși nu îl vedem și auzim ca pe cel de acum 28 de ani de pe Nistru, își produce efectele inclusiv prin prisma securității.

Nimeni nu m-a convins că cetățenia contra investiții e dăunătoare pentru țară

■ **Ce alte provocări de securitate le aveți permanent în vizor?**

■ Cred că Transnistria rămâne prioritară, iar faptul că, începând cu luna iunie 2019, au dispărut o serie de instrumente, din păcate, face ca noi să devenim seismici din punctul de vedere al securității în regiune. Mă refer, înainte de toate, la filtrele care erau în Aeroport, la activitatea în sine a poliției

de frontieră, la acțiunile desfășurate de Biroul Migrație și Azil sau la observațiile Serviciului Informații și Securitate... Era un ansamblu de activități care aduceau o liniște regională, în prezent ucrainenii fiind foarte deranjați și îngrijorați ceea ce se întâmplă la noi. Având conflictul din Donbass, ei nu-și doresc escaladarea și în partea de Sud a țării, în regiunea Odessa. În acest context, cred că rolul Partidului Democrat astăzi, în stoparea unor procese și în asigurarea unei contrabalante la acțiunile PSRM este unul foarte mare. Noi am demonstrat: atunci când a guvernat PD exista o orientare proeuropeană clară și nu am permis ca instituțiile statului să devieze de la acest curs. În iunie-iulie trecut am atenționat personal, de la tribuna Parlamentului, că Blocul ACUM cedează PSRM toate instituțiile importante pentru securitatea statului. SIS, Curtea Constituțională, unele împuterniciri pentru Consiliul Suprem de Securitate. Au fost niște decizii cel puțin stranii pe care, în cel mai bun caz, le pot pune pe seama lipsei de experiență.

■ **În ultimele zile de februarie, după dezbateri aprinse, Parlamentul a prelungit - deocamdată, până la 1 septembrie 2020 - moratoriul asupra acordării cetățeniei contra investiții. Este un program care continuă să provoace controverse atât pe intern, cât și în afara țării, regăsindu-se inclusiv pe lista de îngrijorări vociferate la adresa Republicii Moldova de către partenerii europeni. Cu toate acestea, Dvs. ați avut o opinie cel puțin „separată” în acest subiect. Cum argumentați?**

■ Am spus atunci, o spun și acum: în momentul în care voi vedea că acest program reprezintă un pericol pentru securitatea statului și a cetățenilor, voi fi primul care va trage alarma. Deocamdată, însă, nimeni nu m-a convins că proiectul în cauză e dăunător pentru țară. Este adevărat că, așa cum au decis și colegii din Legislativ, trebuie exclusă, anulată această secretizare a numelor solicitanților de cetățenie. Am și făcut un demers la Agenția Servicii Publice în acest sens, să ne pună la dispoziție

numele celor care au primit cetățenia grație investițiilor. Eu înțeleg pledoaria ACUM, pentru care tot ce a produs PD este apriori rău, pentru că în spatele PD a stat Plahotniuc. Dar nu sunt de acord cu aceasta, căci nu este așa!

Apropo, să știți că, de la instaurarea primului moratoriu, am invitat în Comisie reprezentanți ai companiei care prestează aceste servicii pentru țara noastră, să ne spună unde sunt riscurile. Ne-au explicat de-a fir a păr și, după mine, e mai multă emoție în toată povestea asta, decât rațiune. Da, nu trebuie să existe secrete. Dar, dacă desecretizăm, legea cu pricina devine bună sau tot rea rămâne?! Din punctul meu de vedere, vom câștiga mai mult dacă vor reuși să îmbunătățim această lege și să dăm voie oamenilor să investească. Filtrele sunt suficiente. Mai trist este că nu suntem atât de atractivi, încât lumea să vrea să vină la noi. Strigăm că nu avem investiții, infrastructură și locuri de muncă, și că moldovenii pleacă pe-un cap, dar renunțăm atât de ușor la un proiect ce ne poate aduce 500 de milioane de euro... Eu compar situația cu această lege cu cea a Stadionului Republican - nici unul nou nu am construit, nici acel vechi nu mai funcționează de vreo trei decenii încoace.

■ **Ca să revenim puțin la filtrele de securitate, de ce nu ați cerut reintroducerea lor de la actuala guvernare, pe care o susțineți și pe care ați votat-o?**

■ Noi am votat un Guvern, dar noi nu participăm la această guvernare, chiar dacă înțeleg că lumea nu ne crede. Este o temă de gândire pentru noi, despre mesajele pe care le transmitem și felul în care ne poziționăm... Părerea mea este că noi, Partidul Democrat din Moldova, trebuie să venim cu o decizie, să vedem dacă rămânem pe actualele poziții ori dacă mergem într-o coaliție deschisă și ne implicăm în actul guvernării. Cu oameni ce ne reprezintă și portofolii, atribuindu-ne rolul unui partid proeuropean, așa cum și suntem. Căci nu doar Blocul ACUM poate fi proeuropean.

PSRM nu are de ales

■ **Și PSRM ar accepta un nou partid proeuropean ca partener de guvernare?**

■ Cred că astăzi PSRM nu are de ales. Am văzut cât de compatibili au fost cu Blocul ACUM - de fapt, era clar din start că această alianță va dura până se va pune problema alegerii Procurorului general. Între timp, noi am tot reamintit, inclusiv partenerilor de dezvoltare, că suntem un partid proeuropean. Am lăsat să se facă haz de necaz de noi, am supraviețuit fără ajutorul nimănu și astăzi toată lumea ne vede astfel. Dar avem agenda proprie și vom activa în interesul țării.

■ **Cei șapte deputați care au plecat recent din PDM tot ca proeuropeni se identifică. În ce mod se răsfrânge această ruptură asupra partidului?**

■ Nu ne-am propus să demonstrăm cine este mai proeuropean. Doar că, la plecare, deja foștii noștri colegi au operat cu informații ce nu corespund adevărului. Noi niciodată nu am purtat negocieri cu Partidul Socialiștilor pe marginea unei coaliții. Am avut însă, timp de câteva luni, discuții cu cei plecați și care, în răbufnirile lor de sinceritate, ne-au spus cum stau lucrurile de facto. Evident că astăzi, public, ei spun altceva, dar timpul scoate totul la iveală: ai cui bani sunt utilizați, care sunt interesele, cu cine te vei alia și ce valori vei apăra. Nu există bani gratis - dacă primești niște bani de la cineva, la un moment dat va trebui să lucrezi pentru ei.

■ **Partidul Democrat a trăit această „dependență financiară” pe propria piele. Cum vă veți descurca acum, fără fluxurile financiare cu care s-au obișnuit oamenii și instituții, și care vă permiteau o amploare pe alocuri de neimaginat?**

■ Avem banii care vin din Bugetul de stat. Evident că ei sunt limitați, dar să știți că și amploarea la care vă referiți nu este cel mai bun lucru. Când, într-un partid, totul se bazează

pe bani, formațiunea se transformă în una a oamenilor care, cu timpul, devin mofturoși și încep să fie motivați doar de sume. Ca Secretar general al PDM, am preluat niște procese destul de complicate. Întrebările (de fapt, solicitările) erau dintre cele mai diverse, gen: e hram în sat, ne dați bani pentru serbare? Iată însă că, în pofida acestor deprinderi, noi am câștigat alegerile locale fără bani. A fost greu, mult mai greu decât atunci când ai bani, dar am reușit și asta ne-a făcut încrezători că procedăm corect la nivel de leadership. Astăzi afirm că suntem un organism viu, nu suntem partidul unui singur om, nu depindem doar de bani și, mai ales, avem în rândurile noastre oameni care continuă să creadă în valorile Partidului Democrat.

■ **Apropo de partidul unui singur om, ați afirmat că PDM nu se mai identifică cu dl Plahotniuc. Acum trăim un nou fenomen al unui singur om care controlează tot ce mișcă în țară. Ce părgihii ați exista pentru asigurarea unui echilibru?**

■ Toți cei care dețin puterea absolută într-un stat, mai ales într-un stat sărac, trebuie să înțeleagă că oamenii care au bani, funcții și un pic de talent sunt apriori urâți. De aceea, le sugerez tuturor să învețe lecțiile celor care au trecut deja prin euforia asta a succesului și a popularității, care te îmbată și te rupe de realitate. Doar banii nu te salvează - și istoria noastră recentă o dovedește cu prisosință. Și să nu-i credeți pe acei care spun că noi nu avansăm deloc din punct de vedere democratic. Faptul că mulți dintre cei care au furat sau au atentat asupra valorilor acestui stat fie sunt dați în căutare, fie sunt arestați sau condamnați deja înseamnă un progres al societății.

Mărturisirea înainte de împărtășanie...

■ **În pofida progresului pe care îl vedeți, furgonetele ambulante ale lui Ilan Șor continuă să bătătorescă**

drumurile țării, iar fundațiile de binefacere rămân cel mai bun agent electoral pentru politicieni. Când oprim coruperea alegătorului?

■ Coruperea alegătorului vorbește și despre specificul acestuia... Însă statul este dator să stabilească niște reguli și să asigure funcționarea legii. PD a fost învinuit, la timpul său, că nu a luat suficiente măsuri ca să oprească aceste lucruri. Există aici o doză de adevăr și eu personal am remușcări că nu am reacționat. Din păcate, nici alții nu au reacționat. Acum, și pe mine mă deranjează să văd cum, zilnic, sute de oameni sunt încărcăți în autobuze la Hânțești și duși să se distreze la Orhei, iar seara sunt aduși acasă... gata prelucați pentru „votul corect”. Când PDM va veni oficial la guvernare, vom avea alte instrumente, alte capacități și altă abordare. Și, cel mai important, vom veni cu oameni școliți. Pentru că, astăzi, cel mai periculos lucru este că în instituțiile statului lucrează oameni slabi și profesional, și ca spirit. Când vom înțelege că trebuie să avem oameni școliți și bine plătiți, lucrurile se vor schimba. Altminteri, sărăcia generează corupție. Să luăm, bunăoară, problema consumului de alcool la volan. Se înăspresc legile, amenzi cresc, iar oamenii așa și nu țin cont de ele. Pentru că „se rezolvă” fie cu polițistul, fie cu medicul legist, fie cu procurorul, fie cu judecătorul. Iar noi, în Parlament, stăm și ne uităm, și nu îndrăznim să atingem

acest subiect, ca nu cumva să ne pierdem electoratul...

■ **Când se va întâmpla aceasta - revenirea oficială a PD la guvernare?**

■ Nu vă pot da o dată. Cert este că trebuie să fim pregătiți pentru aceasta, iar, între timp, să ne asumăm greșelile. Căci, de vreme ce suntem în opoziție, rezultă că am greșit. Și dacă trebuie să facem o declarație despre trecutul PD, haideți să o facem! Ca o mărturisire înainte de împărtășanie... Omeneste și bărbătește, înțeleg că *atunci* trebuia să vorbesc. Dar este de datoria mea să le dovedesc tuturor, inclusiv copiilor mei, că aflarea mea în partid nu a avut alte interese decât aducerea țării noastre la o normalitate. Poate că sună tare, dar voi demonstra acest lucru și prin acțiunile mele în viitor. Astăzi, mă bazez doar pe simțurile mele și, dacă voi considera că trebuie demis ministrul Ciocoi, voi spune cu voce tare acest lucru, iar dacă voi crede că Legea cu privire la cetățenia prin investiții nu merită să fie anulată, îmi voi apăra acest punct de vedere. Să vină toată lumea cu dovezi, să fie bătălia argumentelor. Căci noi acum parcă suntem la o nuntă în care toți ne batem și nu știm pentru ce.

■ **Vă mulțumim pentru interviu.**

**Sorina Ștefârță
Chișinău, 3 martie 2020**

Editorial

Transnistria, în continuare un focar de instabilitate internă și regională

Mădălin Necșuțu,
reporter *BalkanInsight.com*

Odată cu apropierea datei alegerilor prezidențiale, programate undeva spre lunile noiembrie-decembrie 2020, problemele din dosarul transnistrean vor reaprinde discuțiile dintre Chișinău și Tiraspol, redevenind totodată un butoi de pulbere cu un fitil tot mai scurt din punct de vedere securitar. Pe de o parte, regimul separatist de la Tiraspol va încerca să forțeze mâna președintelui Igor Dodon și a Guvernului său pentru a obține și mai multe concesii; pe de altă parte, șeful statului va încerca să facă din soluționarea dosarului una dintre principalele teme de campanie și să realizeze ceea ce n-a reușit nimeni în aproape 30 de ani - soluționarea acestui conflict înghețat.

În ciuda acestui fapt, este foarte puțin probabil ca obiectivul reîntegrării teritoriului secesionist din stânga Nistrului să fie realizat în anul curent sau în viitorul apropiat. Și asta pentru că reîntegrarea este un lucru care depinde exclusiv și în totalitate de dorința Moscovei, a cărei prioritate însă, în momentul dat, este situația în escaladare din Estul Ucrainei. Totodată, se observă o tendință a Tiraspolului de a întări prezența militară rusească în teritoriul controlat de forțele separatiste, fapt ce aduce o gravă atingere securității Republicii Moldova și, în extenso, a întregii regiuni, dacă e să ținem cont de faptul că până la granița NATO și UE, cu România, sunt mai puțin de 100 de kilometri.

Un punct de presiune al Kremlinului

Transnistria funcționează în continuare ca un punct de presiune al Kremlinului în regiune și pe care se apasă ori de câte ori este nevoie pentru a-i reaminti Vestului desenul brâului de securitate al Federației Ruse, care se învecinează cu granițele mai sus menționate. Semnalul Moscovei este

transmis în jos pe verticala puterii și, astfel, ecoul deciziilor Kremlinului sunt eliberate ocazional și verbal de către regimul de la Tiraspol.

Tocmai după această logică, la mijloc de ianuarie, copreședintele Comisiei Unificate de Control (CUC) din partea Transnistriei, Oleg Beleakov, a cerut sporirea contingentului de pacificatori în regiune. El a solicitat ca numărul militarilor ruși să fie mărit de peste zece ori - de la 400 la 4200 -, iar pentru a-și motiva doleanța a invocat un potențial pericol din partea autorităților de la Chișinău, care și-ar dori lichidarea acestor posturi.

Mai mult, Oleg Beleakov a cerut reluarea activității escadrilei de elicoptere, destinate forțelor de menținere a păcii. Acest lucru nu ar conduce, însă, decât la o reînarmare a regiunii și la o și mai mare prezență militară nedorită pe teritoriul Republicii Moldova. Adică, un proces invers față de cel declarat, de aducere a mai mulți militari, în locul retragerii trupelor staționate ilegal pe teritoriul țării, sub diverse pretexte sau formate.

Paie pe foc de la Chișinău

Mai problematic este că declarațiile lui Beleakov au fost încurajate și de afirmațiile controversate ale ministrului de Externe de la Chișinău, Aureliu Ciocoi, care a scandalizat societatea moldovenească, dar a ridicat și gradul de atenție a statelor vecine.

Și anume, la începutul lunii trecute, Ciocoi a declarat, în cadrul unei conferințe de presă, că Federația Rusă a intervenit în Războiul de pe Nistru pentru a opri vărsările de sânge. O teză mai degrabă invocată de Moscova în acest conflict, departe de poziția Chișinăului pe ceea ce s-a întâmplat în 1992. În plus, Aureliu Ciocoi consideră că, pentru negocierea cu Rusia și

stingerea dosarului transnistrean, ar putea fi folosite garanții scrise din partea NATO cum că Republica Moldova nu va avea niciodată un viitor alături de Alianță. O temă pe care, din nou, mai degrabă o ventilează Moscova și în care nici măcar cei mai naivi și mai înflăcărați susținători ai politicilor ruse la Chișinău nu o cred cu adevărat.

Acest fapt a angrenat un efect al bulgărelui de zăpadă, care s-a rostogolit în următoarele săptămâni, culminând cu protestul din 2 martie din fața Guvernului, atunci când situația era cât pe ce să degenereze dramatic din cauza veteranilor revoltați de astfel de atitudini scandaloase ale oficialilor moldoveni. Vorbim aici, de facto, de riscuri suplimentare de securitate pe partea dreaptă a Nistrului, fapt ce nu creează decât o imagine negativă, din perspectiva securitară, pentru Republica Moldova. De asemenea, prin desconsiderare și printr-o atitudine ostilă a conducerii de vârf față de o parte a veteranilor de pe Nistru este dat, indirect, și un mesaj de slăbiciune și dezinteres față de soarta actualilor militari ai țării în cazul unui scenariu militar în raport cu forțele separatiste de pe malul stâng.

Nu ar fi pentru prima dată când frunțași ai PSRM țin să remarce că Republica Moldova nu ar avea oricum nevoie de o armată națională; că - teoretic - armata nu are cu cine se lupta în vecini, datorită inferiorității ei absolute și că, la o adică, nici nu poate fi vorba de un conflict cu transnistrenii, deoarece acest lucru oricum nu s-a întâmplat de 30 de ani... Astfel de idei vehiculate dinspre spectrul politic nu ajută însă Chișinăul să-și asigure un cadru securitar adecvat, contribuind și mai mult la instabilitate și la percepția că statul e incapabil să asigure securitatea cetățenilor săi în fața unor pericole externe sau interne.

Riscurile politicii struțului care bagă capul în nisip

La toate acestea se adaugă și atitudinea duală a liderilor politici de pe malul drept - cu precădere, cea a președintelui Igor Dodon. Reticență sa e plină de adresări și de trimiteri la patriotism și la nevoia de reîntregire a țării sub sceptrul Chișinăului. În același timp, dispariția sa din spațiul public pe 2 martie ne spune că el nu vrea să intensifice disputele cu Tiraspolul, fapt ce îl plasează într-o ipostază inferioară în cadrul negocierilor. La fel, și premierul Ion Chicu a evitat să intre prea mult în istoria militară a conflictului și a vorbit despre cu totul alte probleme, cum ar fi programul economic al Guvernului.

Această poziționare duală a șefului statului, care evită astfel de teme sensibile, precum marcarea a 28 de ani de la începutul conflictului de pe Nistru, nu mențin Chișinău pe

o poziție puternică în procesul de negocieri. Ba mai mult, liderul separatist de la Tiraspol, Vadim Kransnoselski, i-a trasat și prioritățile de viitor legate de dosarul transnistrean și angajamentele pe care și le-a asumat față de Moscova. „Eu l-aș sfătui pe Igor Dodon să se gândească la altceva, la promisiunile pe care le-a făcut Federației Ruse. Este vorba de instituirea limbii ruse ca una de comunicare interetnică, la revenirea pe piața mass-media a televiziunilor rusești, la crearea școlilor cu predare în limba rusă pe teritoriul statului vecin, fiindcă aproape toate au fost închise... Socialiștii au venit la putere, dar unde-s promisiunile. Unde?”, a declarat acesta pentru media transnistrene pe 10 februarie.

Războiul imagologic

În plan imagologic, Tiraspolul a deschis un nou front împotriva Chișinăului, după ce autoritățile constituționale dăduseră un șah în primă fază. De la sfârșitul anului trecut, Chișinăul și Tiraspolul poartă o nouă fază a unui război imagologic cauzat de dezertarea, din armata transnistreană, a soldatului Rjavitin în 2016, dar prins în decembrie 2019 în satul său natal, Pervomaisk, de către miliția transnistreană, în timp ce-și vizita părinții.

Lui Alexandru Rjavitin i-au fost intentate trei dosare penale: două pentru dezertare și unul pentru trădare de patrie. Supus torturilor și relele tratamente, acesta a fugit, pe jos, la Chișinău, unde a găsit adăpost și i s-a dat și cetățenia Republicii Moldova. Ulterior, după ce a fost reținut în stânga Nistrului, transnistrenii au dorit să-l dea exemplu pentru cei care se gândesc să acționeze la fel. Astăzi Rjavitin apare în diverse producții filmate de către televiziunile transnistrene în care laudă condițiile din armata transnistreană în urma unor reforme inițiate de liderul Vadim Kransoselski și critica autoritățile de la Chișinău pentru tratamentul primit în timpul „exilului”. Faptele negative invocate anterior de către Rjavitin au dispărut, iar totul este pus acum într-o lumină favorabilă.

Și totuși, tinerii fug din regiunea transnistreană - fie în dreapta Nistrului, fie în Occident -, iar regiunea se depopulează într-un ritm accelerat și se pare că acestea vor fi noi teme de discuție aprinsă pe agenda celor două părți în viitor. Logica electorală nu va ajuta nici ea, pe când climatul securitar va avea de suferit direct proporțional din această cauză.

Aici se adaugă pașaportizarea excesivă desfășurată pe malul stâng al Nistrului de Rusia, care deja are peste 220.000 de cetățeni cu acte în regulă acolo. Într-un eventual scenariu militar, acești oameni pot fi chemați legal la arme sub drapelul rusesc, iar lucrurile s-ar putea complica și mai tare atât pentru Chișinău, cât și pentru întreaga regiune.

Tentativele voalate de a rescrie istoria în subiectul conflictului transnistrean schimbă completamente și paradigma statului Republica Moldova

Viorel Cibotaru, director al Institutului European de Studii Politice din Moldova

Fost jurnalist și, în prezent, analist politic, având la activ un mandat de ministru al Apărării și unul de președinte de partid, Viorel Cibotaru este omul care a trăit pe propria piele conflictul transnistrean. La 26 martie 1992, alături de alți câteva sute de rezerviști, el a fost chemat, prin ordin, la Comisariatul militar, de unde a fost trimis în zona acțiunilor militare de la Nistru, ca să preia conducerea unei companii a Armatei Naționale care tocmai se constituia... Ce s-a mișcat - dacă s-a mișcat - în acești ani pe dimensiunea soluționării conflictului transnistrean și de ce oamenii care și-au riscat în acele zile viața astăzi nu-și mai găsesc rostul în societate? Sunt câteva dintre subiectele pe care le-am abordat în acest interviu...

A fost o erupție de nemulțumire și de necaz

■ Domnule Cibotaru, de ce comemorarea, în acest an, a zilei de 2 martie s-a transformat, pentru prima dată de fapt, într-un protest la limita violenței?

■ A fost o erupție de nemulțumire și necaz a unui grup însemnat al participanților la conflictul armat de pe Nistru - în mare parte polițiști de rând, dar și voluntari care fie au fost chemați sub arme, fie s-au dus benevol și care, astăzi, reprezintă partea cea mai nedreptățită... A fost o erupție de durere și un strigăt: auziți-ne măcar azi! Pentru că acești veterani așteaptă, în continuare, recunoștința societății pentru acel sacrificiu, de care au dat dovadă acum 28 de ani. Este extrem de dureros să vezi că nu ai fost apreciat nici atunci - era destulă lume care pune

la îndoială legitimitatea acțiunilor Chișinăului -, nu ești apreciat nici acum, la aproape trei decenii distanță. Istoria a demonstrat însă că am avut dreptate: am răspuns la chemarea statului - am fost mobilizat împreună cu alți vreo 200 de ofițeri în rezervă (procurori, judecători, jurnaliști, istorici) și am acționat cu toții în numele interesului național, participând la restabilirea ordinii constituționale, pentru libertatea și independența Republicii Moldova. Aceasta, de fapt, ar trebui să li se spună mereu cetățenilor țării noastre despre acele zile și despre oamenii ce au luptat și chiar au murit atunci. Eu nu simt recunoștința și cred că este un sentiment comun pentru toți veteranii aceluia război.

■ Totuși, recunoștința este o chestiune de multe ori abstractă și relativă, și ca să existe ea trebuie să se fundamenteze pe ceva...

■ Țări precum SUA, Germania, Franța și chiar, în stilul său specific, Federația Rusă au reușit să găsească o cale de a nu-i exclude pe veterani din circuitul social. Noi însă, dacă e să analizăm modul în care acești oameni sunt încadrați nu doar într-un sistem de recunoștință morală, ci și în unul de reabilitare fizică și de satisfacere a drepturilor sociale, vedem că suntem la coada listei. Nici nu avem cu ce compara, de fapt. Toate aceste lucruri s-au auzit la protestul din 2 martie din Piață. Deși, cum ziceam, a fost doar o erupție. Problemele sunt vechi și au fost expuse nu o dată de către veterani

în conferințe de presă sau cu prilejul a diverse evenimente.

■ **Cum se explică faptul că acum în discursul veteranilor au fost formulate, mai explicit decât oricând, anumite declarații și revendicări politice și geopolitice?**

■ Ele au fost provocate și declanșate de un tir al declarațiilor făcute de exponenții actualei guvernări. Fie că este vorba de miniștrii Gaiciuc sau Ciocoi, fie de Prim-ministrul Chicu sau de Președintele. Atitudinea demnitarilor au iritat la maximum această categorie de oameni - veteranii Războiului de pe Nistru. Aceste tentative voalate de a rescrie istoria și, astfel, de a reinterpretă însuși rolul lor în contextul evenimentelor de atunci - că a fost un război fratricid, că toți au fost vinovați etc. - schimbă completamente și paradigma statului Republica Moldova și a sacrificiului prin care el a fost constituit, și viziunea asupra acestor oameni, care trăiesc tot mai intens sentimentul că cineva „acolo, sus” își bate joc de ei. De aici și reacțiile.

Aureliu Ciocoi a exprimat ceea ce gândesc politicienii care ne conduc astăzi

■ **Cum se face că și, deocamdată, actualul, dar și precedentul ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene calcă strâmb la respectivul subiect?**

■ Am mai răspuns la această întrebare. După mine, este o diferență mare. Nicu Popescu a vorbit despre Transnistria la București, în contextul viziunilor sale ca expert internațional. Și, cel puțin până la evenimentele din Crimeea, în care s-a văzut o continuitate a ceea ce s-a întâmplat la noi în 1992, mulți dintre analiști împărțeau acest punct de vedere - un conflict armat susținut de Rusia, dar generat de neînțelegerile lingvistice și diferențele socio-economice dintre cele două maluri. Dar Nicu Popescu a înțeles rapid că una e să

exprimi o opinie academică și alta - poziția oficială a Republicii Moldova, care spune tranșant că a fost un război cu Federația Rusă. Fapt confirmat și de Decizia CEDO pe cazul Ilașcu, și de Acordul de încetare a focului din 1992, semnat de Chișinău și Moscova, și ulterior, în 2005, de legislația Republicii Moldova. În definitiv, el și-a asumat greșeala și a prezentat scuze. În cazul lui Aureliu Ciocoi însă, el a exprimat ceea ce gândesc politicienii care conduc astăzi Republica Moldova. Așa gândește Partidul Socialiștilor, această idee este promovată de Președinție și aceeași este poziția pe care o cultivă de ani de zile Kremlinul: nu am avut nicio implicare, a fost un război local, în care oamenii s-au opus atrocităților de la Chișinău și au luptat împotriva unioniștilor. În schimb, Rusia s-a impus peste tot, inclusiv în OSCE, pe post de pacificator... Faptul că dl Ciocoi, ca parte a guvernării, susține această poziție a iritat și mai mult veteranii.

■ **De ce ajungem în asemenea situații, când nu există campanie electorală fără subiectul transnistrean și nici partid care să nu promită că va reintegra țara?..**

■ Unii sunt mai realiști, alții prea realiști... De exemplu, Guvernul Sandu, care s-a aflat într-o alianță nefirească și care trebuia să caute anumite căi pentru a dialoga cu Federația Rusă, nu declara soluționarea conflictului transnistrean ca prioritară - și cred că această abordare era greșită deopotrivă strategic și politic, și pe intern și pe extern, chiar dacă era clar că nu poți face prea multe. La fel, guvernarea ACUM a evitat să pună pe masa de discuții problemele de securitate națională. Dar cred că sunt lucruri inerente unei guvernări cu posibilități limitate și într-un termen foarte restrâns. Nici actuala guvernare, deși deține mai multe pârghii, nu este preocupată de acest domeniu. De fapt, ei acționează ca o guvernare care se străduie să nu se abată de la scopul pentru care a fost

creat acest Guvern - alegerea lui Igor Dodon pentru cel de-al doilea mandat prezidențial. Un scop garnisit cu niște deziderate absolut nefezabile, cum ar fi solicitarea garanțiilor de neutralitatea permanentă pentru Republica Moldova sau acceptarea formulei de politică externă echilibrată.

■ **Este retorică sau un demers argumentat?**

■ Nu este retorică și, la o adică, orice țară își dorește o politică externă echilibrată, calculată, care să exprime interesele naționale. Doar că, în contextul guvernării Dodon-Chicu, aceasta înseamnă îndepărtarea de la ritmul de europenizare și de ajustare la standardele europene, și apropierea de o arie de influență rusească. Este un regres în parcursul european al țării și oamenii înțeleg foarte bine acest lucru.

Neutralitatea permanentă este o garanție că Republica Moldova nu va fi parte a Occidentului

■ **Dar, chiar în aceste zile, la Bruxelles, Președintele Dodon a dat asigurări că vom continua realizarea Acordului de Asociere și a altor înțelegeri-cheie cu UE.**

■ Este adevărat, el afirmă sus și tare că nu se dezice de Uniunea Europeană. Mai mult, nu a purces la abolirea Acordului de Asociere, așa cum declara în campania electorală din toamna lui 2016. Dar Igor Dodon a făcut un lucru pe alocuri și mai rău - a stins entuziasmul oamenilor și al aparatului birocratic. Toată lumea înțelege că noi zicem, dar nu și facem. Respectiv, veți vedea o stagnare pe toate liniile. Nu există astăzi nicio inițiativă nouă și nici sustenabilitatea parcursului european. Așa cum în sistemul justiției nu există luptă cu corupția, iar schemele de delapidare a Bugetului funcționează în continuare. Pur și simplu, s-a schimbat beneficiarul.

■ În ce măsură incoerența guvernanților ne afectează securitatea?

■ Din păcate, ultima încercare de a reforma sistemul de apărare națională și cel de securitate s-a produs în anii 2014-2015. S-a făcut după o logică, ce rezulta dintr-o anumită înțelegere a riscurilor la adresa securității Republicii Moldova și care au fost sincronizate nu doar cu interesele noastre naționale, ci și cu cele regionale. Căci, atunci, clasa politică se cam speriasse de evenimentele de pe Maidan de la Kiev, de modul în care a procedat Putin cu Ianukovici și cum a preluat Crimeea... Lucrul acesta a șocat și, cumva, a deschis calea pentru reformele din sector. Astfel, a început elaborarea unei noi Strategii naționale de securitate și a Strategiei apărării naționale, ca o nouă abordare a sistemului de apărare. Era un lucru absolut necesar în condițiile în care avem doar forțe terestre și un sistem de mobilizare în continuă degradare. Plus că a existat mereu un soi de rivalitate, care devine tot mai hilară, dintre crearea unui stat ce are apărare versus un stat polițienesc. La noi accentul s-a pus pe forțele speciale de poliție. Au făcut-o și dl Voronin, și dl Plahotniuc, și la fel pare să fie abordarea noii guvernări, care-și dorește câte un polițist în fiecare sat. Sunt niște deraieri de la modul în care lumea modernă percepe sistemul de apărare. Totuși, pentru a păstra o decență în relațiile cu România și cu NATO, guvernarea a fost nevoită să accepte o formulă de dezvoltare și reformare a Armatei Naționale. Doar că a amânat-o cu zece ani, fondurile fiind planificate pentru după anul 2025.

■ **Unii, probabil, își imaginează că nici nu vom avea nevoie de Armată, de vreme ce ni se va garanta neutralitatea permanentă...**

■ Această mult-trâmbițară neutralitate este, de fapt, o formă de garanție oferită Rusiei. Căci nimeni nu spune cine trebuie

să dea garanțiile. Marea Britanie? SUA? Poate Italia? Dar NATO?!.. În realitate, cuvântul-cheie - și, deocamdată, lipsă în această ecuație - este Federația Rusă. Fără ea un asemenea document nu poate să existe. Pentru Moscova se face totul, ca o garanție că Republica Moldova nu va fi parte a Occidentului. Sunt absolut convins că, odată obținută această neutralitate, Kremlinul va găsi zeci de argumente precum că Republica Moldova nu poate să continue cu Acordul de Asociere. Pentru că acolo există componenta de securitate, bunăoară, sau cea de politică externă comună, iar acestea intră în contradicție cu principiul de neutralitate care, de facto, este cerut și formulat în exclusivitate de Moscova... Nimeni din Europa nu ne cere asigurări că nu vom lupta împotriva României, a Ungariei sau a altor țări. Deci, Federația Rusă nu dorește să piardă acest teritoriu din spațiul său de influență. Și când va veni timpul, va acționa în consecință, fie după modelul Pactului Molotov-Ribbentrop, fie după cel al Crimeii.

Actualul Președinte va rămâne în istorie ca un om al scandalurilor perpetue

■ **Spuneți mai devreme că misiunea actualului Guvern s-a propulsoze pe actualul Președinte într-un nou mandat. Credeți că, odată câștigat acest nou mandat, Igor Dodon ar putea să umble la înțelegerile existente cu NATO?**

■ Eu pot să anticipez o înghețare completă a relațiilor politice cu Alianța Nord-Atlantică, mai ales că dialogul în acest sens deja lipsește. Dar contacte vor exista, căci contacte există și cu Coreea de Nord... Programele ce se află în derulare vor continua să fie implementate, drept că la cel mai mic nivel, dintr-un soi de inerție. Altele noi puțin probabil că vor fi lansate. Să luăm, Inițiativa de consolidare a

capacității de apărare sau pe cea de interoperabilitate. De ce să continui activitățile de interoperabilitate, dacă Republica Moldova refuză să participe la exerciții, la antrenamente și la operațiuni comune?! La fel se întâmplă în domeniul educației. Noi cerem cursuri, sprijin pentru pregătirea specialiștilor, fără a ști ce vrem să facem cu ei după ce vor fi instruiți, care este perspectiva oferită de Armată, cu ce se va ocupa și care este misiunea ei. Între timp, actuala conducere a Ministerului Apărării se ocupă de gestionarea bunurilor învechite, iar majoritatea banilor se duce la întreținerea aparatului - salarii, mâncare, echipamente -, nu la exerciții. Astfel noi, astăzi, din contul statului, întreținem oameni care sunt îmbrăcați în uniformă militară, dar de facto ei nu sunt gata să îndeplinească misiuni militare.

■ **Igor Dodon va reuși să devină omul care a reintegrat Republica Moldova?**

■ Președintele Dodon are reputația unui om al declarațiilor, nu și al realizărilor. Teamă mi-e că ni-l vom aminti ca pe un șef de stat de care, în prima jumătate de mandat, toți își ștergeau picioarele, iar în a doua jumătate el își șterge picioarele de toți. Spuneți-mi măcar o realizare de-a lui, cu excepția fantomaticilor idei privind „politica externă echilibrată” și „neutralitatea permanentă”. Nici în regiunile de Est, chiar dacă este votat acolo, dl Dodon nu este respectat... De facto, avem de-a face cu un produs mediatic de succes, dar care va rămâne în istorie ca un om al scandalurilor perpetue: începând cu plecarea din Partidul Comuniștilor, banii luați de la ruși pentru partid și până la profesorii turci extrădați în schimbul reparației luxoase a clădirii Președinției. El, ca și dl Plahotniuc, sunt niște antieroi, atât.

■ **Vă mulțumim pentru interviu.**

Sorina Ștefăruță
Chișinău, 4 martie 2020

Opinia expertului

Oleg Serebrian: Greu de spus când se va dezlega definitiv acest nod gordian - problema transnistreană

Unul dintre cele mai importante evenimente pe probleme de securitate este Conferința internațională de la Munchen - un for anual ce reunește sute de experți și care a devenit cea mai mare platformă informală a liderilor lumii. Aici se discută probleme politice, de securitate, de apărare, dar și economice. La ediția din februarie 2020 a Conferinței au participat peste 40 de șefi de state și de guverne de pe patru continente, miniștri de Externe și ai Apărării, șefi ai serviciilor secrete. „Bineînțeles că prezența țării noastre la un astfel de eveniment este importantă, pentru că ne oferă vizibilitate și posibilitatea stabilirii unor contacte și întreveneri”, spune, într-un interviu la „Europa Liberă” dedicat Conferinței, Ambasadorul țării noastre în Germania, Oleg Serebrian. La Munchen, el a făcut parte din Delegația Republicii Moldova, în frunte cu Președintele Igor Dodon. În marja celor două zile de conferință, șeful statului a avut 12 întreveneri bilaterale, inclusiv cu oficiali germani, printre care și Președintele federal Frank-Walter Steinmeier. Vă invităm să vedeți, mai jos, cele mai importante teze ale interviului cu ES Oleg Serebrian.

Despre Munchen 2020 și securitatea Estului european

Subiectul privind securitatea părții de Est a continentului european nu a lipsit din dezbaterile de la Munchen. Totuși, în acest an, la Conferință nu a existat o sesiune dedicată expres dosarului transnistrean sau cu referire la conflictele din zona Mării Negre, în general, așa cum s-a întâmplat alte dăți, când interveneau inclusiv invitații din Republica Moldova, președintele țării sau prim-ministrul - în 2018, bunăoară. Dacă ne uităm la lista subiectelor dezbătute, putem spune chiar că asistăm la un fel de geo-economizare a politicii internaționale... Sperăm că la ediția din anul viitor conflictul transnistrean, dar și celelalte

conflicte care formează un semicerc în zona de nord a Mării Negre, vor reveni în dezbateri și li se va acorda mai multă atenție, mai cu seamă în condiția creșterii neașteptate și cumva periculoase a tensiunilor dintre Estul și Vestul continentului european.

Despre dialogul bilateral dintre Chișinău și Berlin

Este un dialog bun, Republica Moldova este membră a Parteneriatului Estic. Firește că și așteptările partenerilor noștri europeni, mai ales pentru țări precum Republica Moldova, Ucraina și Georgia, sunt mari, pentru că întotdeauna ai așteptări mai mari de la cei la care ții mai mult și cred că acest trio format din

Ucraina, Republica Moldova și Georgia este îndeosebi ținut aproape de UE. Dialogul moldo-german este parte a dialogului moldo-european, deși există, bineînțeles, și nuanțe de natură bilaterală. Mai ales putem vorbi despre o foarte bună cooperare în domeniul economic, Germania fiind principalul investitor în industrie, dar și dialogul politic s-a dezvoltat destul de bine în ultimii ani. Berlinul este o voce auzită, care a pledat în favoarea apropierei Republicii Moldova de familia europeană. Avem în Germania în continuare un prieten apropiat. S-au schimbat de-a lungul anilor guverne, dar Berlinul a rămas tot timpul destul de atașat față de spațiul nostru, atent la mișcările politice care au loc în țara noastră și în regiune. Există și politicieni mai critici, așa a fost tot timpul, depinde și de familia lor politică, dar per ansamblu putem spune că este un dialog bun și Germania susține în continuare parcursul nostru european.

Despre rolul Germaniei în reglementarea transnistreană

Ca și UE per ansamblu, Germania este interesată de soluționarea acestui conflict care mocnește la hotarele blocului comunitar, ca la hotarele tot mai neliniștite ale Uniunii Europene să se instaleze liniștea. Deși considerat

înghețat, conflictul transnistrean are un potențial de detonare destul de mare, având implicați actori destul de importanți. Deci, dezghețarea lui ar putea perturba puternic securitatea europeană per ansamblu. Nu pot să spun că Germania are o voce distinctă. În cadrul formatului „5+2” participă Uniunea Europeană - și Germania se aliniază politicilor europene, deși Berlinul este, poate, una dintre cele mai active capitale europene în acest dosar. Ne amintim de „Berlin plus”, proiectul lansat în 2016 în capitala germană și care vorbește despre politica „pașilor mici” în dosarul transnistrean. Apoi tradiționalele conferințe bavareze ce se desfășoară toamna cu participarea OSCE și a celor implicați în negocieri. Astfel, partenerii germani oferă o platformă generoasă de discuție, unde se încearcă găsirea unor soluții pentru probleme foarte concrete, care mai persistă între cele două maluri de Nistru. Acestea ar fi particularitățile poziției Germaniei față de acest dosar.

Despre un conflict „cel mai aproape de soluționare”

E adevărat că deseori răsună această aserțiune, potrivit căreia conflictul transnistrean ar fi mai ușor de soluționat decât cele din Caucaz, întrucât în stânga Nistrului n-au avut loc expulzări masive ale populației pe criterii etnice, deci epurări etnice, cum a fost în cazul Karabahului sau al Abhaziei, sau chiar al Osetiei de Sud. Un alt element este că, totuși, există un

dialog direct între Chișinău și Tiraspol, iar așa-zisa linie de demarcare dintre teritoriul controlat de autoritățile separatiste și cel aflat sub controlul autorităților legitime ale Republicii Moldova este mult mai permisivă. Trecerea de o parte și de alta a Nistrului nu pune aceleași probleme ca și trecerea din Abhazia spre teritoriul controlat de autoritățile de la Tbilisi. Avem sute de studenți de peste Nistru care învață la Chișinău sau la Bălți; călătoriile, deși sunt uneori anevoioase de o parte și de alta a Nistrului, mai ales spre zona transnistreană, totuși sunt incomparabil mai lipsite de probleme decât cele dinspre Azerbaidjan sau Karabah, bunăoară, care sunt practic imposibile. Cred că pe asta se bazează cei care afirmă că ar fi un conflict mai ușor de soluționat, totodată, când intrăm în detalii, vedem că sunt multe elemente ce urmează a fi înlăturate pentru a considera acest conflict stins, închis și procesul este încă destul de lent. Greu de spus când se va dezlega definitiv acest nod gordian și care vor fi mijloacele cu care putem soluționa problema transnistreană. Deși aparent ea pare una simplă, atunci când intrăm în detalii vedem că sunt încă foarte multe aspecte complicate și problematice.

Despre politica externă echilibrată, neutralitatea permanentă și poziția Germaniei

Republica Moldova este o țară suverană și poziția ei vizavi de o problemă sau alta de ordin internațional nu necesită în niciun

caz să fie aprobată sau respinsă de alte capitale. Germania n-a avut niciodată intenția să dea lecții de politică externă unor țări sau să le îndrepte într-o direcție sau alta. Este decizia poporului acelei țări, decizia conducerii acelei țări și ceea ce-și dorește Germania în cazul nostru este stabilitatea internă a Republicii Moldova și o cooperare strânsă cu Uniunea Europeană. Această cooperare strânsă cu UE nu înseamnă însă că ea se produce în detrimentul relațiilor cu alte țări, fie ele din Vest, din Est, din Nord sau din Sud. Berlinul nu privește Republica Moldova, să spun așa, prin prisma unor interese strict geopolitice. Interesul față de noi este ca să fie stabilitate, iar la hotarele de Est ale UE să nu existe focare de tensiune și presiuni suplimentare asupra Uniunii Europene. Aceasta ne-au spus partenerii germani pretutindeni și până acum, și acum, inclusiv în cadrul discuțiilor care au avut loc la München.

În ceea ce privește recunoașterea neutralității permanente a țării noastre, deocamdată, acest lucru nu a fost exprimat oficial. A fost ascultată această propunere, dar n-a fost nici respinsă, nici acceptată. S-a luat act de ea. Până la urmă, este decizia Chișinăului, Germania nici nu împinge Republica Moldova spre o astfel de decizie, nici nu încearcă să oprească Chișinăul de la acest pas.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europeanizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.